

A Pécsi Ítéltábla a dr. Gerencsér György ügyvéd (címe) által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek - a dr. Kádár Zsófia kamarai jogtanácsos által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Kaposvári Törvényszék 2019. április 10. napján kelt 9.P.21.288/2018/8. számú ítélete ellen a felperes által 9. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és megállapítja, hogy a peres felek által 2008. augusztus 7. napján megkötött ... számú kölcsönszerződés az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége okán érvénytelen.

Mellőzi a felperes elsőfokú perköltségben való marasztalását.

Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása és az elszámolás körében az elsőfokú bíróságot az eljárás folytatására utasítja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban a felperesnek 61.140 (hatvanegyezer-egyszáznegyven) forint, míg az alperesnek 15.000 (tizenötezer) forint költsége merült fel.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a 2008. augusztus 7. napján megkötött kölcsönszerződés alapján az alperes hitelező 2.610.000 forint CHF alapú kölcsönt nyújtott a felperes részére személygépkocsi vételárának finanszírozása céljából. Az induló futamidő 120 hónap, a fix havi törlesztőrészlet összege 31.314 forint, a teljes hiteldíj mutató 8,761%, az éves induló ügyleti kamat 7,74% volt. Rögzítették, hogy a kölcsönszerződés deviza alapú, kamat- és árfolyamváltozásból eredő kamat- és árfolyamkülönbséggel, a szerződés az ... számú általános szerződési feltételekkel együtt érvényes, amelynek átvételét és megértését a felperes aláírásával igazolta. Kiemelték, hogy az általános szerződési feltételekben szabályozott törlesztőrészlet-változás két tényező szerződésben meghatározott időpontban és mértékben történő változásának függvénye: CHF (svájci frank) LIBOR és CHF (svájci frank) árfolyam.

Ugyanezen a napon egy „Megállapodás” megnevezésű okiratot is aláírtak a szerződő felek, amelyben elismerte a felperes, hogy az alperes gépjárművásárlás finanszírozására vonatkozó, a finanszírozási kérelem benyújtásakor hatályos valamennyi feltételét megismerte, így azokat is, amelyek alapján az alperes a kölcsönszerződést külön ügyletminősítés, illetve kockázatkezelés nélküli is megkötötte vele, valamint az alperes finanszírozási kérelem aláírásakor érvényben lévő

ajánlatában meghatározott jogszabályi előírások szerint számított teljes évi hiteldíj mutatójának a százalékos mértékét, továbbá a kölcsönszerződés tervezetét.

Az általános szerződési feltételek 7. pontja értelmében deviza alapú kölcsön esetén a törlesztőrészek változása - amennyiben a szerződő felek az egyedi kölcsönszerződésben másként nem állapodtak meg - az alábbi két tényező meghatározott időpontokban (mérési időpontok) és mértékben történő változásának függvénye: devizakamat (3 hónapos devizahitel kamat Londonban) amennyiben a mérési időpontban érvényes devizakamat a szerződés megkötését megelőző napon érvényes devizakamathoz képest változott és devizaárfolyam, amennyiben a kölcsönszerződés napját megelőző munkanapon érvényes deviza **O** Nyrt. deviza külkereskedelmi vételi árfolyamtól eltér a mérési időpont napját megelőző munkanapon érvényes deviza **O** Nyrt. deviza külkereskedelmi eladási árfolyam 2%-kal növelt értékétől. Fix törlesztőrészetű, deviza alapú, változó futamidejű kölcsön esetén az adós által fizetendő törlesztőrészek összege nem, csak a száma változik, figyelembe véve a felmerült kamatkülönbözetet és az árfolyamkonverziót is tartalmazó árfolyam-különbözetet (törlesztőrészet-különbözetet). A szerződő felek az egyedi kölcsönszerződésben állapodnak meg a devizanemben és az irányadó devizakamatban.

Ugyanezen pont szerint a törlesztőrészet-változás mérése havonta, a havi törlesztőrészek szerződés szerinti esedékességekor (mérési időpont) történik. A törlesztőrészet változásának mértékét a finanszírozó az általános szerződési feltételekben rögzített képlet alapján számítja ki. A törlesztőrészet-változás elszámolása naptári negyedévenként történik a törlesztőrészet-különbözet elszámoló levél és készpénz átutalási megbízás megküldésével. A kölcsönszerződés megkötését megelőző munkanapon érvényes deviza **O** Nyrt. külkereskedelmi deviza vételi árfolyama és az ugyanezen időpontban Londonban érvényes három hónapos deviza hitelkamatlába százalékos mértékét a kölcsönszerződés fizetési ütemezés melléklete tartalmazza.

A felperes kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy a 2008. augusztus 7. napján megkötött kölcsönszerződés árfolyamkülönbözetre és az ... számú általános szerződési feltételek átvételére és megismerésére vonatkozó feltétele tisztességtelen, ezért a kölcsönszerződés érvénytelen. Kérte, hogy a bíróság a szerződést nyilvánítsa érvényessé az érvénytelen részek figyelmen kívül hagyásával, és kötelezze az alperest 576.742 forint árfolyamkülönbözet és ennek 2008. augusztus 7. napjától számított törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére. A 2019. január 30. napján kelt beadványában keresetét kiegészítette azzal, hogy a szerződés alaki hibában szenved, mert a kölcsönszerződést a bank meghatalmazottjaként kettő személy helyett csak egy személy írta alá, és nincs igazolva, hogy az aláíró milyen jogviszony alapján járt el. Mindez álláspontja szerint a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 47.§ (1) és (2) bekezdése alapján a szerződés semmisségét eredményezi.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Állította, hogy az általános szerződési feltételeket a felperes átvette és elfogadta, azt aláírásával is igazolta. Az alperes nevében eljáró hitelközvetítő ügynök minden esetben legalább két szerződéses ajánlatot mutatott be az ügyfélnek forint, illetőleg deviza alapon, és azok közül az adós választott. Álláspontja szerint ezért az árfolyamkockázattal kapcsolatos általános szerződési feltételek egyedileg megtárgyaltnak minősülnek. Emellett részletes tájékoztató anyagot bocsátott a gépjármű-kereskedések részére, amelyet az adósok megismerhettek, és lehetőségük volt kérdezni, amennyiben valamely szerződési feltételt nem találtak világosnak, illetve érthetőnek. A Hpt. szerződéskötéskor hatályos 203.§ (6) és (7) bekezdése nem írta elő a külön kockázatteljáró nyilatkozat aláírását, az árfolyamkockázatról való tájékoztatás pedig az egyedi kölcsönszerződésben és az általános szerződési feltételekben megtörtént.

Az alperes a felperes keresetváltoztatását a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban 1952. évi Pp.) 146/A.§ (1) bekezdése alapján elkésettnek tartotta, ahhoz beleegyezését nem adta. Az elsőfokú bíróság ezért a 9.P.21.288/2018/8. számú végzésével a felperesnek a kötelező alakítás megsértésével összefüggő keresetváltoztatását érdemi vizsgálat nélkül elutasította.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és marasztalta az elsőfokú eljárás költségeiben. Határozatának indokolása szerint a felek között a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 523.§ (1) bekezdése szerinti kölcsönszerződés jött létre, amelynek az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezése a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozata és a 6/2013. Polgári jogegységi határozata alapján a főszolgáltatás körébe tartozik, tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható, csak akkor, ha az a fogyasztó számára nem világos, nem érthető. Megállapította, hogy az alperes lehetővé tette a felperes számára az általános szerződési feltételek megismerését, annak megtörténtét a felperes aláírásával igazolta, így az az 1959. évi Ptk. 205/B.§ (1) bekezdése alapján a szerződés részévé vált. Az általános szerződési feltételek átvételének elismeréséről szóló feltétel nem minősülhet tisztességtelennek, mert abból jogok és kötelezettségek nem keletkeznek.

Mivel a perbeli esetben külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége körében az egyedi szerződés és az általános szerződési feltételek tartalmát vizsgálta az elsőfokú bíróság. Ezek értékelésével arra a következtetésre jutott, hogy az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára világos volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Az egyedi szerződésben és az általános szerződési feltételekben leírtaktól eltérő szóbeli tájékoztatást a hitelügyintéző sem adott, ezért a vizsgált kikötés tisztességtelenségét és erre figyelemmel a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségét nem találta megállapíthatónak.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását és keresetének teljesítését kérte. Kiemelte, hogy külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, a kölcsönszerződés pedig kizárólag az árfolyamváltozásból eredő kamat- és árfolyamkülönbözetről rendelkezik. A perben kihallgatott tanúk általánosságban tudtak nyilatkozni a szerződéskötés menetéről, a konkrét ügyre nem emlékeztek. Állította, hogy az Európai Unió Bíróságának C-449/13., C-51/17., C-118/17. és C-421/14. eseti döntéseire, valamint a Kúria Konzultációs Testületének 2019. április 10-i emlékeztetőjére figyelemmel az alperes által nyújtott, az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos és egyértelmű. Az árfolyamkockázat viselése ugyanis csak kikövetkeztethető az egyes okiratok rendelkezéseiből, továbbá az sem állapítható meg, hogy az árfolyamváltozásának nincs felső határa, és a változás lehetősége valós a hitel teljes futamideje alatt. Mindemellett kérte hivatalból figyelembe venni azt a hivatkozását, hogy mivel az alperes képviselőjében eljáró kereskedelmi alkalmazott a szerződést egyedül írta alá, ezért az írásbeli alak megsértésével kötött szerződés semmis a Hpt. 3.§ (1) bekezdésére, továbbá a 47.§ (1) és (2) bekezdésére figyelemmel.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint a felperes befolyásolni tudta, hogy forint vagy deviza alapú szerződést köt, melyik fajta devizában, az árfolyamváltozás következményeit miként viseli, amelyből az következik, hogy a szerződés árfolyamváltozással kapcsolatos rendelkezését és annak hatását a törlesztőrészletre egyedileg megtárgyalták, így annak tisztességtelensége nem vizsgálható. Másrészt

pedig az egyedi szerződésben is tájékoztatta a felperest, hogy a fizetési kötelezettségét jelentő törlesztőrészlet változik, mégpedig az árfolyamváltozásból következően. Ezt tovább erősítették az általános szerződési feltételek, amelyek a felperes aláírásával igazoltan a szerződés részévé váltak.

A fellebbezés az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenség miatti érvénytelensége megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránti részében a jogalapját tekintve alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetésekkel azonban a másodfokú bíróság maradéktalanul nem értett egyet.

A 2/2011. (XII. 12.) PK vélemény 2. pontja szerint vélelem szól amellett, hogy a fogyasztói szerződésben az egyoldalúan, előre meghatározott, illetve az általános szerződési feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg. A fogyasztóval szerződő fél ezt a vélelmet csak akkor tudja sikeresen megdönteni, ha kétséget kizáróan bizonyítja: a szerződéskötést megelőzően biztosította annak lehetőségét, hogy az adott feltétel tartalmát a fogyasztó befolyásolhassa, és a fogyasztó e lehetőséggel nem élve fogadta el a feltételt. Ez akkor valósul meg, ha a fogyasztónak reális lehetősége nyílt a szerződési feltételek módosítására, azaz a feltételt előre meghatározó fél ténylegesen is lehetővé tette számára, hogy megfontolás tárgyává tegye annak tartalmát, és azzal kapcsolatban akaratát érvényesítse. Ha a fogyasztóval szerződő fél bizonyítja, hogy a fogyasztó e lehetőséggel nem élve fogadta el a feltételt, akkor az már egyedileg megtárgyaltnak minősül. A másodfokú bíróság megítélése szerint - szemben a fellebbezési ellenkérelemben kifejtettekkel - nem elegendő a vélelem megdöntéséhez, ha a rendelkezésre álló bizonyítékok azt igazolják, hogy a fogyasztó felperes több, az árfolyamkockázatot érintően is különböző szerződéses konstrukció közül választhatott. Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételek így nem egyedileg megtárgyalt, hanem általános szerződési feltételek, tisztességtelenségük vizsgálata ezért nem kizárt.

A Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatának 1. pontja szerint a deviza alapú kölcsönszerződés árfolyamkockázatra vonatkozó, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezései a főszolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülnek, ezért a tisztességtelenségük csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha a szerződéskötéskor azok tartalma - a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is tekintettel - az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára nem volt világos és nem volt érthető. Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a szerződés szövege és a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás alapján a fogyasztó képes volt-e értékelni az árfolyamváltozás rá nézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit, azt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

A szerződő felek között fennálló információs egyensúlytalansági helyzetre tekintettel a Hpt. perbeli kölcsönszerződés megkötésekor hatályos 203.§-a az 1959. évi Ptk. 205.§ (3) bekezdésében foglaltakat meghaladó tájékoztatási kötelezettséget írt elő a pénzügyi intézmény számára a deviza alapú kölcsönszerződésből a fogyasztóra háruló kockázatot illetően.

A Hpt. 2005. január 1. napjától hatályos 203.§ (1) bekezdése kimondta, hogy a pénzügyi intézmény egyértelműen és közérthetően köteles ügyfeleit, illetve jövőbeni ügyfeleit a pénzügyi intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybevételének feltételeiről, valamint e feltételek módosulásáról tájékoztatni. A (6) bekezdés szerint olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely devizahitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi jogot tartalmaz, a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek

tudomásulvételét az ügyfél aláírásával igazolja. A (7) bekezdés a) pontja értelmében a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell a devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztőrészletre.

E rendelkezésekből nem következik, hogy a kölcsönszerződésből fakadó árfolyamkockázatról való külön, a szerződő fogyasztó által aláírt, kizárólag kockázatfeltárást tartalmazó nyilatkozat hiánya önmagában a kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezné. A külön kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya azzal a következménnyel jár, hogy a fogyasztónak nyújtott tájékoztatás megtörténtét a szerződés rendelkezései, a szerződéskötés kapcsán írásban vagy szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni.

A perbeli kölcsönszerződés egyedi része a kockázatra vonatkozó konkrét közlés nélkül utal arra, hogy a törlesztőrészlet alakulása ki van téve az árfolyam és a külföldi kamatláb változásának. Itt a változás lehetősége és annak tényezői megjelennek ugyan, a kockázat ténylegességét és jellegét azonban e szerződésrészlet nem határozza meg. Az általános szerződési feltételekben a kockázat fennállását és mibenlétét közvetlenül meghatározó rendelkezés nem szerepel. Az ÁSZF 7. pontja tartalmazza azokat a matematikai képleteket, amelyekből az árfolyam futamidő alatti változásának a felperes fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatása levezethető, azonban az ilyen formában átadott információ az átlagos fogyasztó számára a lehetséges gazdasági következmények értékelését a többszörös következtetést igénylő megfogalmazás folytán a gyakorlatban mégsem teszi lehetővé. A havi fix konstrukció szabályai között megtalálhatóak az árfolyamkülönbözetre vonatkozó rendelkezések, amelyek ugyanakkor a törlesztőrészlet számítására épülnek, és teljeskörűen csak ezzel együtt értelmezhetők. A Kúria Elnöke által az ún. devizahiteles érvénytelenségi perek jogalkalmazási kérdéseinek vizsgálatára felállított Konzultációs Testületnek a 2019. április 10-ei üléséről készült emlékeztetőjében összefoglalt újabb bírói gyakorlat szerint nem minősül megfelelő tájékoztatásnak, ha az árfolyamkockázat, annak mibenléte és kihatásai csak következtetés útján állapíthatók meg, az alperes általános szerződési feltételeire pedig elsősorban ez a jellemző. E kikötések ilyen módon önmagukban nem alkalmasak arra, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen körültekintő és figyelmes átlagos fogyasztó mérlegelhesse az árfolyamváltozásnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását, világos képet alkothasson az árfolyamváltozás lehetséges gazdasági következményeiről. Erre figyelemmel azt kellett megállapítani, hogy a perbeli kölcsönszerződés az árfolyamkockázat valós tartalmáról sem az egyedi részében, sem az ÁSZF 7. pontjában nem tartalmazott a 2/2014. számú Polgári jogegységi határozatban meghatározott követelményeket kielégítő világos és érthető tájékoztatást.

A jogszabály által megkívánt tájékoztatás megtörténte a perben tanúként kihallgatott tanú vallomása alapján sem volt megállapítható. Annak hangsúlyozásával, hogy a konkrét ügyre visszaemlékezni már nem tud, a tanú úgy nyilatkozott, hogy az ügyletkötés során tájékoztatni szokta az ügyfeleket arról, hogy a deviza alapú szerződésnek is van kockázata, miután a deviza ingadozása befolyásolja a törlesztőrészleteket (9.P.21.288/2018/8. számú jegyzőkönyv). Az egyedi szerződésen túl egyéb okirat, tájékoztató anyag átadását felidézni nem tudta. A tanú által adott tájékoztatás a másodfokú bíróság álláspontja szerint sem önmagában, sem a törlesztőrészlet változására meghatározott általános szerződési feltételek mellett nem volt alkalmas arra, hogy a fogyasztó felperes tájékozott és megalapozott döntést hozzon, különös tekintettel arra, hogy az általa választott konstrukció esetén a változás nem a törlesztőrészletek összegét, hanem a futamidőt érintette.

Az árfolyamkockázat valós tartalmáról tehát az alperes a felperes számára világos, érthető tájékoztatást - amely a 2/2014 Polgári jogegységi határozatban foglaltakat kielégítette volna - nem

adott, ezért a szerződésnek az árfolyamkockázatot teljes mértékben a felperesre telepítő kikötése az 1959. évi Ptk. 209.§ (1) bekezdése alapján tisztességtelen és a 209/A.§ (2) bekezdése alapján semmis szerződéses kikötés, a főszolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülő szerződéses rendelkezés semmissége pedig az 1959. évi Ptk. 239.§ (2) bekezdése alapján a szerződés egészének érvénytelenségét vonja maga után.

Nem látott ugyanakkor lehetőséget a másodfokú bíróság arra, hogy az 1996. évi Hpt. 47.§ (1) és (2) bekezdésében foglalt feltételek megvalósulásának hivatalból vizsgálja. A Hpt. 47.§ (1) bekezdésében meghatározott együttes aláírási jog a (2) bekezdés értelmében kétségtelenül együttes aláírási jogként ruházható át. Ennek megsértése azonban nem a szerződés 1959. évi Ptk. 217.§ (1) bekezdése szerinti érvénytelenségéhez vezet, hanem azt eredményezi, hogy a hitelező részéről önállóan aláíró meghatalmazott az 1959. évi Ptk. 221.§ (1) bekezdése szerinti álképviselőként járt el. Ennek hivatalbóli vizsgálatára és jogkövetkezményeinek levonására pedig nem kerülhet sor. Utal azonban arra a másodfokú bíróság, hogy az álképviselő eljárását a képviselt utólag is jóváhagyhatja és ilyen esetben a szerződés érvényesen létrejön (Kúria Pfv.I.20.557/2018/4. szám). A Kúria Pfv.VI.20.968/2015. számú (BH2016.83. számon közzétett) határozatában kifejtetteknek megfelelően a szerződés jóváhagyása az alperes részéről - ráutaló magatartással - már akkor megvalósult, amikor a kölcsön összegét a szerződésben foglaltaknak megfelelően folyósította a felperesnek, azaz a maga részéről a szerződést teljesítette.

Miután azonban az árfolyamkockázatról való világos, érthető tájékoztatás hiányára visszavezethetően a kölcsönszerződés a fentebb részletezettek szerint érvénytelen, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 253.§ (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a 213.§ (3) bekezdése szerinti közbenső ítélettel a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségét állapította meg.

Az érvénytelenségi ok miatt keletkezett érdeksérelmet az 1952. évi Pp. 253.§ (4) bekezdése értelmében a jogkövetkezmények alkalmazására és az elszámolásra nézve folytatódó eljárásban szükséges vizsgálni és rendezni, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságot a jogkövetkezmények alkalmazása és elszámolás tekintetében az eljárás folytatására utasította.

A fellebbezési eljárásban felmerült költségeket a másodfokú bíróság az 1952. évi Pp. 252.§ (4) bekezdésére és a 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény II.3. pontjában figyelemmel a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján csupán megállapította (a felperes esetében a megfizetett 46.140 forint fellebbezési illetéket is számításba véve), azok viseléséről az elsőfokú bíróság határoz.

Pécs, 2019. november 21.

Dr. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Dr. Vogyicska Petra s.k. előadó bíró, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. bíró